

IOANA REPCIUC¹, ROMÂNIA

Cuvinte cheie: rit acvatic, Epifanie, formulă creștină, animism, apotropaic

Elemente de rit acvatic în evoluția unei formule de origine creștină

Rezumat

În spațiul român tradițional, ritualurile calendaristice sunt bazate constant pe două sisteme de credințe: cea creștină și cea păgână. Prezentăm în această lucrare o practică rituală puternică văzută ca Epifanie, și analizăm atât elementele care justifică teologic obiceiul ca aparținând vieții comunității creștine, precum și acele trăsături care au apărut și s-au dezvoltat în societatea tradițională. Analiza noastră este bazată pe numele procesiunii, făcută de preot în casele sătenilor, pentru a proclama sărbătoarea creștină a Botezului lui Iisus, și anume, Chiraleisa. Formula liturgică grecească *Kyrie eleison* a generat în limba română termenul Chiraleisa, care a apărut întâi în lumea rurală românească din nord. În aceste regiuni, celebrarea Chiraleisei este sinonimă cu pelerinajul preotului care duce crucea sau cu Iordanul, ceea ce pare a fi un fel de a colinda colinde creștine care sunt duplicate ale colindelor laice. În cele mai vechi variante atestate de literatura etnografică românească, acest proces este indicat a fi avut și rolul de alungare a demonilor de către preot, care era anunțat de copii strigând Chiraleisa, prin sunetul clopoștelor și prin mișcările de înconjurare a spațiului domestic. Indicându-se o legătură cu ritualurile acvatice antice, se investighează sensurile termenului liturgic, ca procesiune prin care se invocă ploaia, ca nume a unui demon de apă. Analiza noastră este susținută de exemple din alte limbi europene, în care formula liturgică greacă a fost preluată și adaptată în context ritual folcloric.

¹ Academia Română, Iași, România